

Subjekt a nepředmětnost / Nepředmětnost jako filosofické téma

S názvy jsou vždy spojeny potíže. Obvykle se rozhodneme užívat nadále nějakého staršího názvu, ale dáme mu nový význam. To pak svádí mnohé, aby ponechávali staršímu názvu významu původní, a pak aby zjišťovali, že nová myšlenka nedává dobrý smysl. Anebo se rozhodneme pro zcela nový název, ten jednou obsahově vymezíme, ale nemůžeme jej vysvětlovat pokaždé, když ho použijeme. A to zase vede k tomu, že mnozí si ono jednou vymezené nepamatují (resp. že si jeho význam dostatečně neosvojili), a pak jim to nedává smysl žádný. Obtíže se ještě zvětší, když uijeme záporky ne-. V našem případě je třeba vzít v úvahu, že žádná samozřejmá jednota nepanuje ani v případě termínu „předmět“ a „předmětný“. A právě proto je nutno alespoň pro začátek brát termín „nepředmětný“ a „nepředmětnost“ jako symboly, jejichž přesný význam bude určován a pojmově vymezován až postupně. – Něco jiného je ovšem samo téma „nepředmětnost“. Tam se s pouhými symboly rozhodně nemůžeme spokojit. A proto je nezbytné přinejmenším pro začátek vymezit nepředmětnost na něčem, co je také předmětné. Nejvíc se pro to hodí pojetí „subjektu“, neboť právě v našem pojetí je subjekt tím, co představuje jakýsi most, po němž je možný v jednom smyslu přechod oběma směry, zatímco v jiném smyslu pouze jedním směrem. Veškeré „subjekty“ v našem světě jsou místy přechodu z nitra navenek a naopak zvnějšku dovnitř (jsou tedy tím, co zprostředkovává zvnějšňování vnitřního a naopak zvnitřňování vnějšího; zároveň však jsou místy přechodu budoucnosti do minulosti. A s tím je (a ještě bude) značná svízeň, neboť jde o dvojí různé vztahy, totiž jednak jakoby „prostorové“ (nitro x vnějšek), jednak jakoby „časové“ (budoucnost x minulost). A subjekt je všude tam, kde k tomuto dvojímu přechodu dochází – subjekt je „to“, co je „při tom“. Jeho přítomnost je v jistém smyslu přísně situační (časově i prostorově), tj. je „aktuálně jsoucí“, v jiném smyslu trvá po celou dobu jeho událostného dění, tedy po dobu jeho „bytí“

(Písek, 040228-1.)